Українська мова 5 клас

Суржик. Повторення вивченого з лексикології

учнів із поняттям Мета: ознайомити «мовний суржик», з'ясувати причини виникнення цього явища; розвивати навички виявляти ознаки самобутності української мови; редагувати речення, розвивати формувати вміння логічне мислення; виховувати дбайливе ставлення до рідної мови, а також почуття власної відповідальності за її чистоту.

Прослухаймо вірш та налаштуймося на роботу

Продзвенів уже дзвінок, Починаємо урок! Всі мерщій сідайте, діти. Домовляймось не шуміти, На уроці не дрімати, Руки вчасно піднімати. I щоб не було мороки. Всі готові до уроку?! Тож гаразд, часу не гаймо I урок розпочинаймо!

Аутотренінг

Я – учень.

Я – особистість творча.

> Я думаю, аналізую.

Шукаю істину.

Я не боюся висловити свої думки.

> Помилившись, я міркую далі.

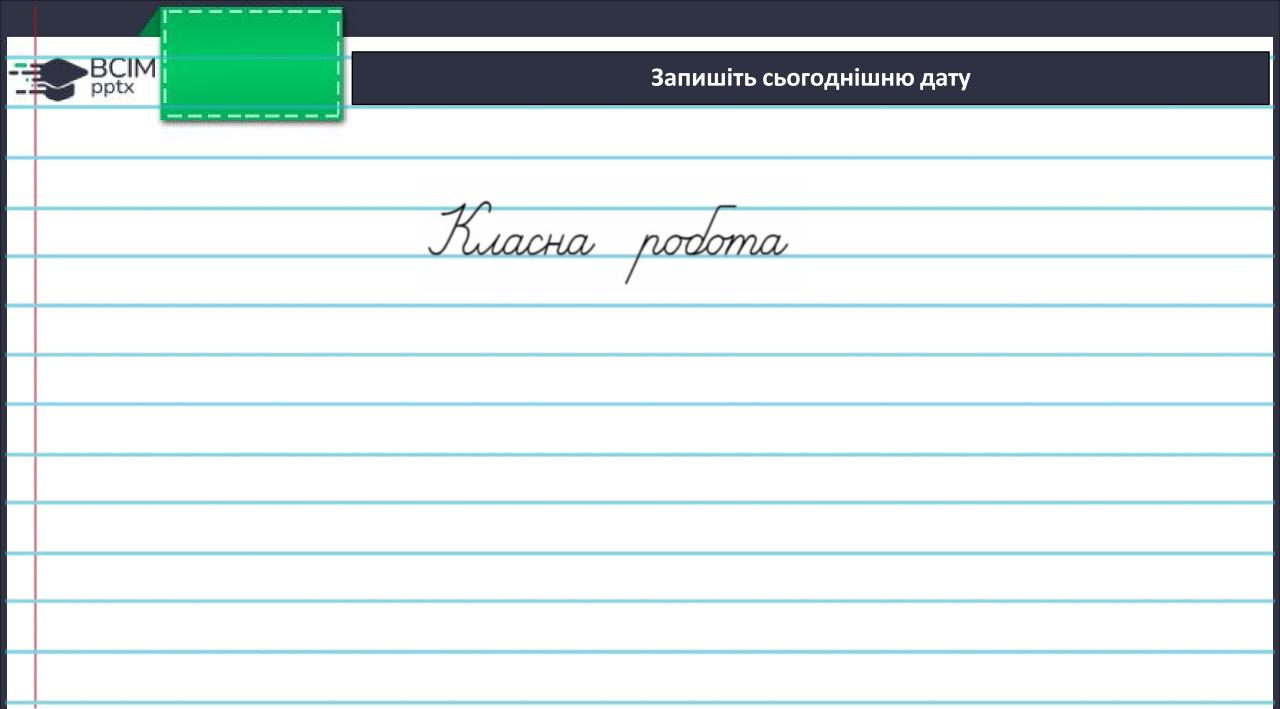
Я хочу багато знати.

Я сьогодні буду активним.

Перевірка домашнього завдання

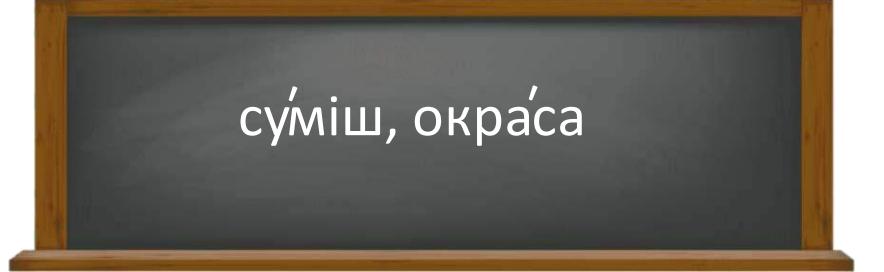
Вправа «Відкритий мікрофон»

- 1. Чому мовній проблемі в Україні завжди надається важливе значення?
- 2. Прокоментуйте вислів «Скільки ти знаєш мов, стільки разів ти людина».
- 3. Чому говорять, що рідну мову треба вчити все життя?
- 4. Як ви розумієте поняття «екологія української мови»?
- 5. Чи знайоме вам поняття «суржик»? як вирозумієте значення цього слова? Наведіть приклади
- 6. Які, на вашу думку, причини виникнення й поширення суржику в Україні?

Слово дня

Підручник. Сторінка

Вправа 133. Прочитайте виразно вірш. Яку проблему в ньому порушено? Чим спричинені помилки? Виправте їх

Учні гордо: «Ми —діжурні!" Тож усе сміття до урни – папірці, лушпайок жменьку... Ви ж бо, друзі, чепурненькі! А смітити в мові нащо? «Чергові» звучало б краще, «Черговей» і «чергова»... Наша мова не нова...

В. Маснюк

Шукаємо відповіді на запитання:

1. Що таке суржик? Чому виник суржик у мові?

2. Що таке екологія мови?

Відповідно до запитань сформулюйте особисті цілі.

Вправа 134 Прочитайте текст. На його основі запропонуйте власне визначення, використовуючи довідку

Довідка. об'єднані штучно, суміш, дві або кілька мов, без дотримання норм, літературна мова.

Суржик – це суміш, об'єднані штучно дві

або кілька мов, без дотримання норм

літературної мови.

Вправа 135. Прочитайте речення. Прокоментуйте кожне з них (усно)

Зразок: Хай сусіди сплять в кроваті, нам же зручно в ліжках. Слово «кровать» — суржик. Треба говорити «ліжко». Наприклад: спати в ліжку, зручне ліжко.

1. Хай сусіди сплять у ліжку, нам же зручно в ліжках. 🔼 «Гарний маю я килим» — похваливсь один майор. З. Можнагладити дитину і домашню птицю, штани ж ліпше прасувати, і блузку, й спідницю. 4. В Україні зроду-віку не вирощують клубніку. 5. Не росте арбуз в Херсоні, а ростуть там на осонні лиш смугасті кавуни, здоровенні, як слони. 6. Нащо зонтик позичати у чужої мови? Парасольку хочу мати, вкраїнську, чудову. 7. Не кажіть на нас «реб'ята», ніби рибки ми малі. Ми дівчатка і хлоп'ята, не в воді, а на землі. 8. Не пишіть з нової строчки, а з нового лиш рядка!! 9. Постараюсь я до школи не спізнитися ніколи. А той покруч — «опоздав» — я на брухт узавтра здам. 10. Книжку, зошит — розгорніть, очі

 ϵ — розплющіть. «Відкривати» — ні, ні, ні! Ви ж таки тямущі! » (В. Маснюк).

Вправа 136. Прочитайте текст. Яку проблему в ньому порушено? Що можна зробити для розв'язання цієї проблеми? Запропонуйте поради однокласникам / однокласницям. Що означає вислів «окраса мови»?

І дивні ж ми люди! Виходячи з дому, так уже пильно та прискіпливо оглядаємо себе в люстрі: щоб і чисте все було, і випрасуване до ладу, і до лиця. А от спілкуємося, як заманеться, не замислюючись, псуємо, нищимо мовну окрасу, анітрохи не переймаючись тим, скільки бруду, сміття, непорозуміння вносимо в мову. Бо нам «всьо равно»... (За В. Маснюком).

Вправа 137. Прочитайте діалоги. Допоможіть знайти помилки. Чим можна пояснити запитання вчительки? Хто неправильно вживає дієслово — Катерина чи Іван?

- У твоїй роботі, Ірино, зустрічаються деякі помилки. говорить Артем.
- І руки одне одному тиснуть? іронізує вчителька.

— Ти заважаєш, — звернулася Катерина до Івана, який сидів за першою партою й весь час гучно сміявся.

— Чим? У мене в руках нічого нема! — заперечив той.

Вправа «Трибуна думок»

Чим збагатив вас урок? Що вас здивувало, а що змусило задуматися? Де можна використати здобуті під час уроку знання?

1. Позначте рядок, у якому подані слова становлять синонімічний ряд.

(А) тихий, мовчазний, балакучий;

Б) мовчазний, говіркий, маломовний; В)

мовчазний, небалакучий, неговіркий;

Г) мовчати, говорити, слухати.

2. Позначте рядок, у якому правильно дібрано антоніми до слова «велетень».

А) гігант, силач;

Б) високий, міцний;

В) вернигора, титан;

Г) ліліпут, карлик.

_{Підручник.} Сторінка

Домашнє завдання

Виконайте вправу 138 (1 завдання письмово – відредагувати словосполучення, із чотирьох з них скласти речення).

Рефлексія «Лимонний настрій». Обери емотикон, який відповідає твоєму настрою в кінці уроку

Я з усім упорався

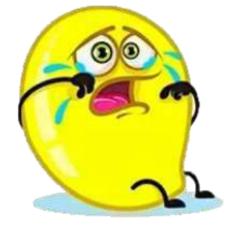
Мене урок розлютив

Чекаю на наступний урок

Було складно та нічого не зрозуміло

Більше сміху ніж навчання

Я дуже втомився